

**Zadania dydaktyczne dla nauczycieli prowadzących edukację
przyrodniczą w dzielnicy Lisiniec
w Częstochowie**

Praca zbiorowa pod redakcją Bożeny Dobosik
(uaktualniona w 2022 r w oparciu o nową PP)

Autorzy opracowania:

Sylwia Brewczyńska, Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski, Beata Pusz

Częstochowa 2007
Częstochowa – Kraków 2022

Spis treści

Wstęp	3
<i>Bożena Dobosik</i> – Opis stanowisk dydaktycznych w dzielnicy Lisiniec	4
Zadania dydaktyczne w dzielnicy Lisiniec	7
<i>Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski, Beata Pusz</i>	
Stanowisko 1 (cmentarz św. Rocha)	7
<i>Bożena Dobosik, Beata Pusz</i>	
Stanowisko 2 (cmentarz ewangelicko-augsburski i ul. św. Rocha)	9
<i>Bożena Dobosik, Beata Pusz</i>	
Stanowisko 3. (park Lisiniec – Pacyfik i jego otoczenie)	12
<i>Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski</i>	
Stanowisko 4 (park Lisiniec – Bałtyk i jego otoczenie).....	16
<i>Sylwia Brewczyńska, Bożena Dobosik</i>	
Stanowisko 5 (park Lisiniec – Adriatyk i jego otoczenie)	18
<i>Sylwia Brewczyńska, Bożena Dobosik</i>	
Stanowisko 6 (skrzyżowanie ul. Wręczyckiej i Wielkoborskiej)	21
<i>Bożena Dobosik</i>	
Stanowisko 7 (Cmentarz Komunalny i jego otoczenie)	24
Bibliografia	27
Wymagania ogólne (cele kształcenia) w Podstawie programowej przyrody i geografii (Dz.U. z 2017 r poz.356; Dz.U. z 2018 r. poz. 467)	28

Wstęp

Publikacja jest efektem zbiorowej pracy grupy nauczycieli geografii pod kierunkiem doradcy metodycznego geografii w Samorządowym Ośrodku Doskonalenia w Częstochowie mgr Bożeny Dobosik. 9 października **2007 r.** odbyły się zajęcia terenowe prowadzone przez doradcę metodycznego, podczas których dokonany został wybór stanowisk oraz powstał zarys poszczególnych zadań. Uczestnicy tych zajęć są autorami niniejszej publikacji. Prezentowane zadania mogą być wykorzystywane na różnych poziomach kształcenia. Mogą być także inspiracją do tworzenia przez nauczycieli własnych zadań np. dotyczących terenów położonych w pobliżu swoich szkół.

Proponowana trasa w dzielnicy Lisiniec ma około **5 km** długości. Opracowane zadania mogą być wykonywane w ramach **ćwiczeń terenowych** z przyrody, czy geografii lub jako odrębne **modułowe zajęcia** w ramach np. realizacji edukacji regionalnej lub ekologicznej. Przewidywany czas wykonania wszystkich zadań na trasie to ca **5 godzin lekcyjnych**. Można również wykonywać zadania tylko na wybranych stanowiskach w ramach 1-2 godzinnych **lekcji w terenie**.

. Przed pójściem w teren konieczne jest:

- przygotowanie uczniów do zadań, które mają być wykonane w terenie,
- przypomnienie uczniom zasad bezpiecznego zachowania się w terenie,
- ustalenie trasy i wyznaczenie stanowisk prowadzenia pomiarów i obserwacji,
- przygotowanie środków dydaktycznych i materiałów pomocniczych,
- przygotowanie kart pracy.

Podsumowaniem zajęć terenowych może być np. wykonanie posteru, prezentacji multimedialnej, czy gazetki szkolnej (klasowej). Po zakończeniu zajęć proponuje się przeprowadzenie ich ewaluacji.

Proponowane metody: obserwacja bezpośrednia, pomiar, praca z mapą, planem miasta i innymi źródłami informacji, pogadanka, ćwiczenia techniczne.

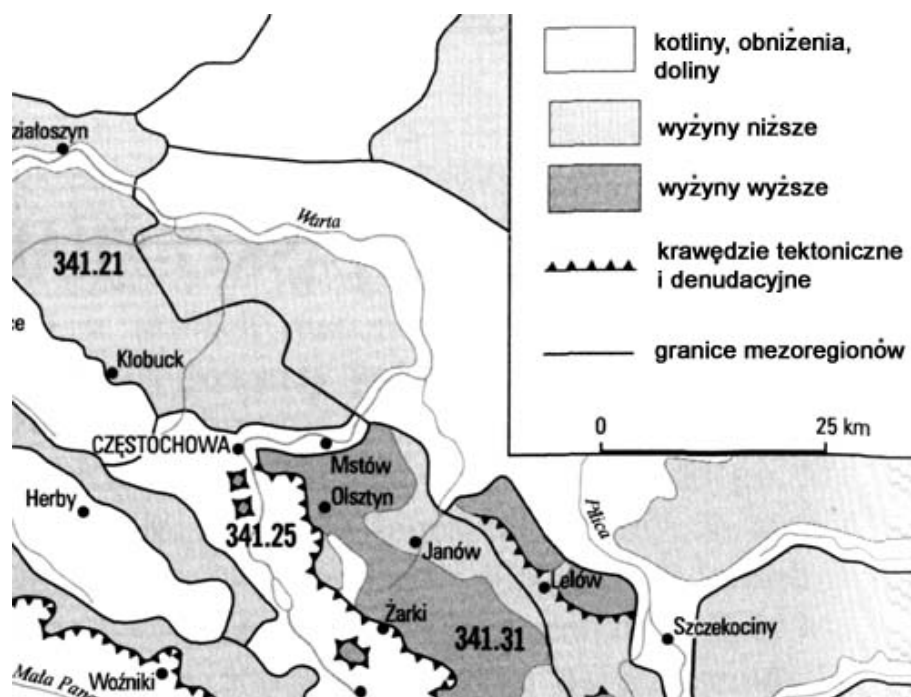
Środki dydaktyczne i materiały pomocnicze: mapa topograficzna np. „Częstochowa - Śródmieście” w skali 1:10 000 lub plan Częstochowy, karty pracy z zadaniami, kompasy, taśma miernicza, stoper lub zegarek z sekundnikiem, klucz lub przewodnik do oznaczania roślin, słoiki z zakrętką lub inne pojemniki na wodę, termometr wodny i do pomiaru temperatury powietrza, filtry do kawy lub saszki z bibuły, notatnik, przybory do rysowania.

W **2022 r.** polecenia zadań zostały przystosowane do wymagań ogólnych, czyli celów kształcenia nowej podstawy programowej z przyrody, geografii i biologii. Każdemu zadaniu przypisano odpowiednie wymagania ogólne. Uaktualniono także opisy stanowisk. Zamieszczono również wymagania ogólne (cele kształcenia) w podstawie programowej przyrody i geografii.

Bożena Dobosik

Opis stanowisk dydaktycznych w dzielnicy Lisiniec

Częstochowa położona jest na styku trzech mezoregionów (ryc. 1) – Wyżyny Częstochowskiej (341.31), Wyżyny Wieluńskiej (341.21) i Obniżenia Górnej Warty (341.25)

Ryc. 1 Mezoregiony północnej części wyżyny Śląsko Krakowskiej (Kondracki J. 2000)

Dzielnica Lisiniec leży w Obniżeniu Górnej Warty wypreparowanym w utworach środkowej jury (341.25). Dzielnica rozwinęła się na terenie dawnego folwarku Lisiniec, stanowiącego zaplecze gospodarcze klasztoru jasnogórskiego, który był położony przy trakcie w stronę Olesna. Teren Lisińca włączony został w obręb miasta w 1928 r. Przez lata funkcjonowała na Lisińcu cegielnia oraz zakład wyrobu kafli. W miejscu dawnych wyrobisk powstały zbiorniki wodne, w otoczeniu których urządzono Park Wypoczynkowy „Lisiniec”. W dzielnicy dominuje zabudowa jednorodzinna.

Stanowisko 1 (Cmentarz św. Rocha)

Cmentarz św. Rocha to najstarszy katolicki cmentarz w mieście. Założono go w 1641 r. we wsi Częstochówka przy ówczesnym trakcie wieluńskim. Inicjatorem jego utworzenia był prowincjał zakonu oo. paulinów Andrzej Gołdonowski. Powstał on na potrzebę pochówku ofiar epidemii. Może o tym świadczyć usytuowanie cmentarza poza obszarem miasta, a także patroni pod wezwaniem których funkcjonował – św. Roch, Sebastian i Rozalia, którzy mieli chronić wiernych przed chorobami.¹ W 1737 r. został powiększony, a 30 lat później ogrodzony murem. W latach 1641-1642 staraniem o. Andrzeja Gołdonowskiego wybudowano na nim kościół rektoralny pw. św. Rocha i Sebastiana. Kościół ten do lat 50-tych XX w pełnił funkcję kościoła parafialnego dla mieszkańców Częstochówki. W okresie I wojny światowej przy cmentarzu katolickim utworzono kwatery wojskowe, na których chowano żołnierzy armii niemieckiej w zależności od wyznania.

Święty Roch to patron dotkniętych zarazą. Żył w późnym średniowieczu i był prawdopodobnie weneckim dożą i filozofem, który rozdał wszystko co miał i udał się w 1317 r. jako pielgrzym do Rzymu. Tam pielęgnował dotkniętych epidemią i uzdrawiał ich znakiem krzyża. Św. Roch patronuje cmentarzowi, znajdującemu się na nim kościołowi oraz ulicy, przy której znajduje się cmentarz.

Najstarszym z zachowanych na cmentarzu św. Rocha grobów jest mogiła szwoleżera gwardii napoleońskiej Wincentego Wineckiego (zm. w 1855 r.) Są też nagrobki powstańców z powstania styczniowego. Nie mniej cenny jest nagrobek, na którym cyrylicą opisano wydarzenia z

¹ Encyklopedia Częstochowy <https://encyklopedia.czestochowa.pl>

1906 r. przedstawiające śmierć carskiego hrabiego Mikołaja M. Cukatto i skarbnika herbskiego urzędu celnego Aleksa D. Demianenki. Na cmentarzu spoczywają m.in.: poetka Halina Poświatowska, twórca hymnu harcerskiego dr Ignacy Koziielewski, zmarły tragicznie w 1961 r. Bronisław Idzikowski - drużynowy mistrz świata na żużlu i uczestnik mistrzostw świata, żuźlowiec i sędzia żuźlowy Marian Kazanowski oraz aktor, dyrektor artystyczny Teatru im. A. Mickiewicza w Częstochowie w latach 2006-2018 – Piotr Machalica.

Zbiór starych grobowców, w tym pomniki wykonane przez Józefa Proszowskiego (np. grób matki przeora Jasnej Góry - o. Rejmana) - sprawia, iż jest to najpiękniejsza z częstochowskich nekropolii. Od lat 60-tych XX w. na tym cmentarzu chowani są zmarli ojcowie i bracia paulini. Są dwa grobowce paulińskie – „starszy”, tuż obok kościoła św. Rocha i „nowszy”, z 1990 r. na tzw. nowej części cmentarza.

Stanowisko 2 (cmentarz ewangelicko-augsburski i ul. św. Rocha)

Przy cmentarzu św. Rocha mieści się cmentarz ewangelicko-augsburski. Teren na cmentarz parafia ewangelicko-augsburska w Częstochowie otrzymała w 1858 r., ale oficjalne poświęcenie miało miejsce w 1860 r. W 1939 r. poświęcona została na cmentarzu neogotycka kaplica-grobowiec rodziny Steinhagenów, która służyła jako dom przedpogrzebowy. Na cmentarzu pochowani są m.in.: pierwszy proboszcz - ks. Leopold Wojak (zm. 1962), burmistrz Częstochowy - Ignacy Berneck (zm. 1918), artysta teatrów stołecznych - Henryk Marx (zm. 1904), aktorka - Maria Murawska-Czaderska (zm. 1986). Na cmentarzu znajdują się także symboliczne groby Ewangelików częstochowskich zamordowanych w obozach koncentracyjnych lub tragicznie zmarłych podczas II wojny światowej. Na tym cmentarzu znajduje się również okazały grobowiec rodziny Franke'ów.

Ulica św. Rocha to fragment dawnego traktu wieluńskiego. Prowadzi ona w kierunku NW m.in. do położonego w odległości „5 biegów końskich” (15 km) Kłobucka oraz do Wielunia. Ulica rozpoczyna się przy Rynku Wieluńskim, a kończy na granicy z pow. kłobuckim. Ulica ta „od zawsze” należała do Częstochowy. W 1976 r. na skrzyżowaniu ul. św. Rocha i Wręczyckiej znajdowała się granica miasta z gminą Grabówka.

Ulica św. Rocha charakteryzuje się jednorodziną zabudową. Najstarsze domy występują w pobliżu Rynku Wieluńskiego. Wg Romana Lonty ulica ma „typowy wygląd przedmieścia: chaos, inwazja szyldów i reklam”. Cechą charakterystyczną wielu domów jest przjazdowa sień. Wiele z nich pełniło również funkcję zajazdów dla pielgrzymów. Kilkadziesiąt lat temu była toulica piekarzy, bo znajdowały się cztery zakłady piekarnicze.² Obecnie znajdują się dwie piekarnie – Macieja Musiorskiego i Lecha Jędryki. Znaczna część ulicy – zwłaszcza od Wręczyckiej do Radomskiej jest wysadzona drzewami.

Stanowisko 3 – 5 (park Lisiniec – stawy Adriatyk, Bałtyk i Pacyfik oraz ich otoczenie)

Park Wypoczynkowy Lisiniec zajmuje obszar prawie 40 ha. Położony jest między ul. św. Jadwigi i Lwowską. Do 2000 r. był zarządzany przez MOSiR w Częstochowie. Na jego obszarze znajdują się 3 zbiorniki wodne: "Pacyfik", "Bałtyk" i "Adriatyk". W 2013 r. rozpoczęto rewitalizację parku. W latach 2018-2019 w ramach budowy strefy wypoczynku Adriatyk powiększono plażę wykorzystując piasek przywieziony z Łeby. Obecnie na obszarze parku są: wypożyczalnia sprzętu pływającego, skate park, 2 korty tenisowe, park linowy, pawilon plażowy, bar, restauracja oraz ścieżka rekreacyjna (2,5 km). Zbiorniki wodne, to wypełnione wodą wyrobiska (glinianki) po eksploatacji łożysk środkowojurajskich. Do ul. św. Jadwigi przylega Pacyfik, przy końcu ul. Kordeckiego jest Bałtyk połączony kanałem z Adriatykiem. Głębokość zbiorników dochodzi do 25 m. Przez park przebiega szlak rowerowy oraz przepływa bezimienny ciek – lewy dopływ Stradomki. Część parku między ul. Inowrocławską a Adriatykiem i Bałtykiem jest zadrzewiona. Rosną tu m. in. brzozy, topole, osiki, klony kanadyjskie oraz głogi i robinie akacjowate. Wśród nowych nasadzeń dominuje wiśnia piłkowana *Kikushidare-zakura* – uznawana za jedną z najpiękniejszych roślin ozdobnych. Brzegi zbiorników porasta m. in. trzcina i pałka wodna.

Stanowisko 6 (skrzyżowanie ul. Wręczyckiej i Wielkoborskiej)

Ulica Wręczycka to jedna z ruchliwszych ulic w Częstochowie. Jest ona trasą wylotową w kierunku Olesna i Opola. Okolice skrzyżowania ul. Wręczyckiej i Wielkoborskiej to centrum dzielnicy Lisiniec. Znajdują się tu m.in. Szkoła Podstawowa nr 13, kościół pw. św. Piotra i św. Pawła, wiele sklepów oraz przystanki MPK. Do tej części Częstochowy można dojechać autobusami MPK linii nr 12, 27 i 32.

Stanowisko 7 (Cmentarz Komunalny i jego otoczenie)

Cmentarz Komunalny przy ul. Radomskiej to najmłodsza nekropolia w Częstochowie. Został oddany do użytku w lipcu 2003 r. Głównym elementem kompozycyjnym cmentarza jest centralny plac otoczony parkiem, na terenie którego zlokalizowano urnowe groby ziemne. Na lokalnych wzniesieniach znajdują się place kolumbariów, które zostały połączone ze sobą aleją ludzi zasłużonych. Na zamknięciu placu centralnego znajduje się - wykonany w kształcie elipsy - budynek ceremonii pogrzebowych, zaś w pobliżu wejścia głównego budynek administracyjny. Cmentarz Komunalny przylega bezpośrednio do dawnego cmentarza przy ul. Białostockiej.

Cmentarz położony jest na peryferiach miasta i graniczy z obszarem gminy Wręczyca Wielka. Na cmentarzu oraz w jego pobliżu znajduje się schron bojowy 7 Dywizji Piechoty z 1939 r. Oba te obiekty położone są na historycznym szlaku spacerowo-rowerowym „Reduta Częstochowa 1939”. Tablica informacyjna dotycząca tego szlaku znajduje się przy schronie na cmentarzu. W pobliżu schronu na cmentarzu znajduje się grób mieszkańców Częstochowy zamordowanych we wrześniu 1939 r., których szczątki odnaleziono podczas prac remontowych przy archikatedrze oraz grób ze szczątkami nieznanymi jeńców wojennych i ludności cywilnej, którzy zginęli w latach 1939-45, a znaleziono je na stacji kolejowej Częstochowa Stradom.

Zadania dydaktyczne w dzielnicy Lisiniec

Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski
STANOWISKO 1 – Cmentarz św. Rocha

Zadanie 1 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 i 2]

Znajdujesz się przy wejściu na najstarszy częstochowski cmentarz.

Podaj nazwy dwóch ulic, na rogu których jest on położony.

Ulice:

Zadanie 2 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 i 2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Odszukaj miejsce, w którym się znajdujesz na planie Częstochowy lub mapie topograficznej miasta.

Zorientuj plan lub mapę i podaj, w którym kierunku od cmentarza znajdują się:

A. Jasna Góra

B. Dzielnica Północ

C. stawy Bałtyk i Adriatyk

Zadanie 3 [SP geografia I.1, II.1 i 2 SPP geografia ZP I.1 i 3 ZR I.1, II.1]

A. Korzystając z internetowej wyszukiwarki grobów odszukaj grób znanej poetki Haliny Poświatowskiej. Wpisz poniżej słowa epitafium znajdującego się na płycie nagrobnej.

.....
.....

B. Rozpoznaj z jakiej skały wykonana została płyta nagrobna.

.....

C. Jest to skała (zakreśl właściwą odpowiedź):

A) magmowa B) osadowa C) przeobrażona

D. Czy takie skały występują naturalnie w okolicach Częstochowy ? (SPP)

TAK NIE

Zadanie 4 [SP geografia I.1, II.1 i 2 SPP geografia ZP I.1 i 3 ZR I.1, II.1]

A. Odszukaj w pobliżu kościoła jeden ze starych nagrobków. Określ z jakiego materiału został wykonany i jego obecny stan.

.....
.....

B. Podaj jakie naturalne czynniki i procesy wpłynęły na obecny stan nagrobka (SPP)

.....
.....

Zadanie 5 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II. 1 i 2 SPP geografia ZP II.1]

Posługując się planem lub mapą miasta oblicz, jaka jest długość ul. św. Rocha w terenie (od ul. Bialskiej do granic miasta). Zapisz obliczenia. Nie zapomnij o jednostkach długości.

Skala planu/mapy miasta.....

Długość ulicy na planie/mapie.....

Długość ul. św. Rocha w terenie.....

Miejsce na obliczenia

Zadanie 6 [SP geografia II.1, III.3 SPP ZP II.1, III.5 ZR II.1, III.5]

A. Wykonanie tego zadania pozwoli Ci sprawdzić stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pyłami w tej części miasta. W tym celu wybierz po jednym okazie dwóch gatunków drzew. Na środek liścia każdego z wybranych drzew nalep kawałek taśmy klejącej. Po chwili odklej ją i przyklej w odpowiednim miejscu tabeli.

Stanowisko	Nazwa drzewa	Paski pomiarowe
cmentarz św. Rocha		
Park Lisiniec - Pacyfik		

B. Oceń stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pyłami w tej części miasta

.....

C. Podaj źródła zanieczyszczenia atmosfery występujące w tej części Częstochowy

.....

Zadanie 7 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Od ulicy św. Rocha odchodzi wybudowana w latach 90. XX w. ulica św. Krzysztofa. Dzięki niej mieszkańcy wielu dzielnic Częstochowy uzyskali łatwiejsze połączenie m.in. z Lisińcem. Odszukaj ulicę św. Krzysztofa na planie miasta i podaj nazwy pięciu dzielnic, z których szybciej można dzięki niej dojechać na cmentarz św. Rocha.

.....

.....

Zadanie 8 [SP geografia II.1 i 5 SPP geografia ZP II.5 ZR II.1]

Napisz jakie niedogodności oraz jakie udogodnienia napotykają mieszkańcy okolic cmentarza oraz skrzyżowania, przy którym się on znajduje.

Niedogodności	Udogodnienia
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski, Beata Pusz
STANOWISKO 2 - cmentarz ewangelicko-augsburski i ul. św. Rocha

Zadanie 1 [SP geografia II.1, II.10 SPP geografia ZP III.7 ZR II.1]

- A. Odszukaj na cmentarzu grobowiec rodziny Franke'ów. Jest w nim pochowany m.in. Adolf Gustaw Franke.
B. Podaj w jakich latach on żył.....
C. Wykonaj szkic cmentarza i zaznacz na nim grobowiec rodziny Franke'ów oraz kaplicę - grobowiec rodziny Steinhagenów.

Miejsce na rysunek

- D. Określ w jakim stylu architektonicznym została wykonana kaplica (SPP)
.....

Zadanie 2 [SP biologia I.1, III.1 SPP biologia ZP IV.1 ZR I.1]

- A. Rozpoznaj gatunki drzew rosnących na cmentarzu
.....
- B. Wybierz jedno z drzew liściastych, którego gatunek rozpoznałeś/eś.
nazwa gatunku
- Obejrzyj:
- a. koronę drzewa i zapisz kilka określeń charakteryzujących ją.
.....
- b. korę drzewa i zapisz kilka określeń charakteryzujących ją.
.....
- c. liście drzewa i zapisz kilka określeń charakteryzujących je.
.....

D. Narysuj liść tego drzewa.	
------------------------------	--

Zadanie 3 [SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.8 ZR II.1]

Oszacuj powierzchnię cmentarza ewangelicko-augsburskiego.

.....

Zadanie 4 [SP przyroda II.1 SP geografia I.3, II.1 SPP geografia ZR II.1]

Scharakteryzuj zabudowę ulicy św. Rocha. W opisie określ rodzaj zabudowy, rodzaj materiałów budowlanych i wiek domów (np. nowe, stare)

.....
.....
.....

Zadanie 5 [SP przyroda I.5, II.1 SP geografia I.6, II.1 SPP geografia ZP I.4 ZR I.3, II.1]

Na podstawie obserwacji i własnej wiedzy podaj jakie funkcje pełni zieleń w mieście.

.....
.....

Zadanie 6 [SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Na podstawie obserwacji i własnej wiedzy podaj jakie funkcje pełni ta część Częstochowy, w której się znajdujesz. Odpowiedź uzasadnij.

Funkcje:

Uzasadnienie:

.....

Zadanie 7 [SP geografia II.1 i 5 SPP geografia ZP II.5 i 8 ZR II.1 i 7]

A. Policz ile samochodów przejeżdża w ciągu 5 minut ulicą św. Rocha w kierunku

a) Kłobucka

b) Rynku Wieluńskiego

B. Zakładając identyczne natężenie ruchu oblicz ile samochodów przejeżdża ulicą św. Rocha w ciągu 1 godziny

Miejsce na obliczenia:

C. Czy obliczona ilość pojazdów może być reprezentatywna dla całej doby, czyli mnożąc uzyskany wynik przez 24 uzyskamy ilość samochodów przejeżdżających w ciągu 24 godzin? Odpowiedź uzasadnij.

.....

D. Oceń wpływ transportu samochodowego w tej części Częstochowy na życie mieszkańców i środowisko przyrodnicze. Ocenę uzasadnij dwoma argumentami.

Ocena

uzasadnienie:

1.

2.

.....

Zadanie 8 [SP geografia II.1 i 5 SPP geografia ZP II.5 i 8 ZR II.1 i 7]

Napisz, jaki jest wpływ pory dnia, w której dokonywano pomiaru, na różnicę w ilości samochodów wjeżdżających do centrum, oraz opuszczających je.

.....
.....
.....

Zadanie 9 [SP geografia II.6 SPP geografia ZP II.3 ZR II.5]

Co wg Ciebie mogą myśleć

A. kierowcy

B. pasażerowie MPK

jadący ulicą św. Rocha w godzinach szczytu.

kierowcy

.....

.....

pasażerowie

.....

.....

Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski, Beata Pusz
STANOWISKO 3 - park Lisiniec – Pacyfik i jego otoczenie

Zadanie 1 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II.2 SPP geografia II.1]

do wykonania na przystanku autobusowym MPK ul. Kordeckiego.

Na podstawie rozkładów jazdy MPK i planu miasta podaj, z których dzielnic Częstochowy można bezpośrednio dojechać do Parku Wypoczynkowego Lisiniec.

dzielnice.....
.....

Zadanie 2 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 i 2 SPP geografia ZP II.1 i 10 ZR II.1]

A. Podaj nazwę ulicy, którą dochodzi się do stawu Pacyfik

B. Odszukaj na planie miasta gdzie ta ulica się zaczyna

C. Określ kierunek jej przebiegu (możesz wykorzystać plan/mapę miasta lub kompas)
kierunek

Zadanie 3 [SP przyroda I.2, II.1 SP geografia II.1 i 2 SPP geografia ZP I.2, II.1]

A. Korzystając z kompasu wyznacz w terenie kierunki główne.

B. Podaj dwa inne sposoby wyznaczania kierunków w terenie.

.....
C. Wyznacz kierunki główne korzystając z jednego z wymienionych przez Ciebie sposobów.
Porównaj je z wynikiem uzyskanym z wykorzystaniem kompasu.

Zadanie 4 [SP biologia I.1, III.1 SPP biologia ZP IV.1 ZR I.1 SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.8 ZR II.1]

A. Przyjrzyj się uważnie rosnącym w pobliżu drzewom i krzewom. Posługując się kluczem do oznaczania roślin i/lub własną wiedzą podkreśl te, które tu rosną.

drzewa: brzoza, dąb, jawor, jesion, klon, wierzba płacząca

krzewy: bez (lilak), głóg, kalina, tarnina

B. Wybierz jedno z drzew liściastych, którego gatunek rozpoznałeś/eś.

Nazwa gatunku

Wyjaśnij, na podstawie jakich cech rozpoznałeś/eś ten gatunek.

.....
.....
C. Oblicz wysokość tego drzewa wybraną metodą. Możesz skorzystać np. ze strony <https://spodnietalesa.wordpress.com/grupa-3/rozne-sposoby-wyznaczania-wyskosci-drzewa/>

Zadanie 5 [SP przyroda II.1 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Znajdujesz się na brzegu na brzegu strumyka w pobliżu ul. Kordeckiego.

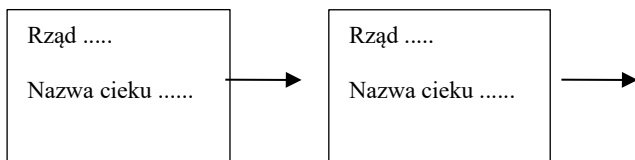
A. Zlokalizuj miejsce swojego pobytu na planie/mapie miasta.

B. Odszukaj na planie/mapie nazwę rzeki, do której on wpada.

Zadanie 6 [SPP geografia ZP I.1, II.1 ZR I.1]

Ciek pierwszego rzędu to rzeka uchodząca bezpośrednio do morza, drugiego rzędu – to jej bezpośredni dopływ, itd.

Określ rząd cieków, przy którym znajdujesz się i uzupełnij poniższy schemat.

Zadanie 7 [SP geografia II.1 SPP ZP II.8 ZR II.1]

Dokonaj pomiarów i obliczeń przepływu wody w strumyku. W tym celu:

- A. wyznacz za pomocą taśmy mierniczej 10 - metrowy odcinek strumyka.
- B. zmierz szerokość strumyka.
- C. zmierz (lub oszacuj) średnią głębokość wody.
- D. zmierz stoperem czas przepływu pływaka np. kawałka drewna na wyznaczonym odcinku (dokonaj 3-krotnego pomiaru i oblicz średni czas)

Wyniki pomiarów i obliczeń wpisz do tabeli.

Przepływ (m³/s) = powierzchnia przekroju poprzecznego rzeki (m²) x prędkość (m/s)

Długość odcinka (m)	Czas przepływu (s)	Powierzchnia (m ²) (szerokość x głębokość strumyka)	Prędkość (m/s)	Przepływ strumyka (m ³ /s)
10				

Szerokość strumyka

Średnia głębokość

Miejsce na obliczenia:

Material źródłowy do zadań 8 - 9

„Na końcu ul. Kordeckiego znajdują się inne, również sztuczne jak na jasnogórskim wzgórzu, zbiorniki. Ich pochodzenie jest jednak zgoła inne: to glinianki dawnych cegielni, których po zachodniej stronie miasta działało, począwszy od połowy XIX w., kilkanaście. Dlaczego tu? Bo na głębokości niekiedy już kilku metrów występują iły jurajskie - idealny materiał do produkcji cegieł. Zaliczany jest do najlepszych w kraju, więc i tutejsze cegły zawsze cieszyły się renomą. Podczas słynnej wystawy przemysłowo – rolniczej w 1909 r. częstochowskie cegielnie miały nawet własny pawilon!

Do dziś na Kawodrzy i w Gnaszynie pracuje kilka cegielni, ale te bliższe centrum zamknięto. W miejscu jednej z nich powstała Dolina Miłosierdzia, na drugiej – przy św. Kingi – zbudowano osiedle domków. Natomiast jeziorka powstałe po zalaniu zamkniętych wyrobisk wykorzystano w latach 70. XX w., urządzając Park Lisiniecki. Glinianki zwane potocznie Bałtykiem i Adriatykiem połączono tzw. łezką, zaś na brzegu postawiono kawiarnię i wypożyczalnię sprzętu wodnego. Dla bezpieczeństwa kąpiących się założono pływające dno – akweny są bowiem bardzo głębokie...”

Źródło: Haładyj T., *Z wylęgarni nad Bałtyk i Adriatyk*. Gazeta Wyborcza Częstochowa, 7 lutego 2006

Zadanie 8 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Znajdujesz się na brzegu jednego z opisanych w tekście zbiorników wodnych.

- A. Zlokalizuj to miejsce na planie/mapie miasta i podaj jego nazwę

.....

- B. Na podstawie tekstu podaj jak nazywają się pozostałe dwa zbiorniki

.....

- C. Wyjaśnij pochodzenie sztucznych zbiorników w tej części Częstochowy

.....

Zadanie 9 [SP geografia I.1, II.2 SPP geografia ZP I.1 i 2 II.1 ZR]

Na podstawie tekstu i/lub własnej wiedzy podaj:

- A. jakie skały były eksploatowane w tym miejscu

.....

- B. z jakiej ery i okresu geologicznego one pochodzą

era okres

C. do czego były wykorzystywane

Zadanie 10 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.3 ZR II.1 i 2

A. Zmierz temperaturę wody przypowierzchniowej w pobliżu brzegu zbiornika. Wynik zanotuj, nie zapomnij o odpowiedniej jednostce.

B. Zmierz temperaturę powietrza (w cieniu), a następnie porównaj obydwie uzyskane wyniki.

temperatura wody temperatura powietrza

Porównanie

C. Wyjaśnij jaki wpływ na rozbieżność obu wartości ma pora roku, pora dnia oraz stan pogody (np. stopień zachmurzenia) (SPP)

Zadanie 11 [SP geografia II.1 i 2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

A. Oszacuj długość zbiornika

B. Oblicz ją na podstawie planu/mapy miasta

skala planu/mapy długość na planie/mapie

długość w terenie

C. Porównaj wyniki

Material źródłowy do zadań 12-13

„Powstawanie nowego ekosystemu na martwym podłożu mineralnym jest obecnie rzadkością. (...) Nowe obszary nagiego podłoża powstają raczej wyjątkowo. (...) Tereny takie tworzy też człowiek, jeżeli zniszczy dawny ekosystem i usunie glebę. Na przykład tam, gdzie wydobywano glinę, piasek lub żwir, także w kamieniołomach. Powierzchnię takich miejsc tworzy tylko martwe podłoże, glina, piasek, żwir lub kamień. Jeśli zostaną porzucone, pozostawione siłom przyrody, zaczynają zarastać. Powstawanie ekosystemu na miejscu bez życia – kolejne etapy tego powstawania – nosi nazwę sukcesji od łacińskiego *successio* – następstwo lub kolejność.”

Źródło: Umiński T., *Ekologia. Podręcznik dla uczniów gimnazjum*. Prószyński i S-ka, Warszawa 1999, s. 65

Kolejne strefy jeziora (patrząc od strony lądu) to:

olchy i zarośla wierzbowe

strefa roślinności bagiennej (pas roślin błotnych)

strefa roślin wynurzonych (pas oczeretów, pas szuwarów), np. trzcina pospolita, oczeret jeziorny, pałka wąskolistna i szerokolistna, tatarak zwyczajny, sitowie jeziorne

strefa roślin o liściach pływających, np. grzybień biały, grąźel żółty, rdestnica pływająca, manna mielec

strefa roślin zanurzonych, np. rdestnice, rogatek, wywłócznik, moczarka, osoka aloesowata

Na podstawie: Stańczykowska A., *Ekologia naszych wód*. WSiP, Warszawa 1997 oraz Umiński T., *Ekologia, środowisko, przyroda*. WSiP, Warszawa 1995

Zadanie 12 [SP biologia I.1, III.1 SPP biologia ZP IV.1 ZR I.1, III.2]

A. Które z wymienionych stref obserwujesz na brzegach zbiornika?

B. Na podstawie klucza do oznaczania roślin i własnej wiedzy rozpoznaj występujące tu rośliny i przyporządkuj je poszczególnym strefom.

Strefa roślinności	Rośliny

Zadanie 13 [SPP biologia ZP V.1 i 2 ZR IV.1]

Podaj czynniki, które wpływają na tempo przebiegu sukcesji. Jak sądzisz, czy w tym zbiorniku proces ten następuje szybko czy wolno? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

Zadanie 14 [SP przyroda I. 6 i II.1 SP geografia II.1 SPP geografia ZR II.1] (wykonywane jest na trzech stanowiskach)

Popatrz uważnie wokół siebie i uzupełnij tabelę wpisując w odpowiednie miejsca elementy krajobrazu

Miejsce obserwacji	Elementy krajobrazu	
	naturalnego	antropogenicznego
Pacyfik i jego otoczenie Stanowisko 3		
Bałtyk i jego otoczenie Stanowisko 4		
Cmentarz Komunalny i jego otoczenie Stanowisko 7		

Bożena Dobosik, Tomasz Mirowski
STANOWISKO 4 - park Lisiniec – Bałtyk i jego otoczenie

Zadanie 1 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 SPP geografia ZR II.1]

Krajobraz, to środowisko geograficzne jakiegoś obszaru o charakterystycznych dla niego cechach. Ważnym elementem krajobrazu są m.in. rzeźba terenu i roślinność.

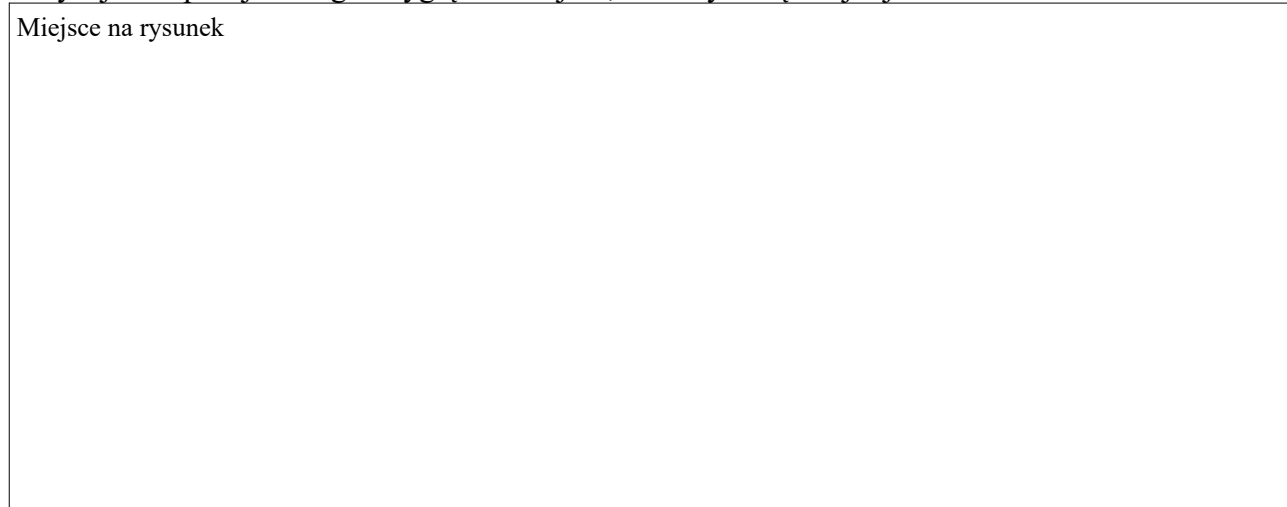
Krajobraz parku wypoczynkowego Lisiniec jest:

- A. monotony
- B. nieco zróżnicowany
- C. zróżnicowany
- D. bardzo zróżnicowany

Zadanie 2 [SP przyroda I.6 i II.1 SP geografia II.1 i 6 SPP geografia ZP II.7, III.7 ZR II.1, 5 i 6]

Narysuj lub opisz jak mogło wyglądać miejsce, w którym się znajdujesz 50 lat temu.

Miejsce na rysunek

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 3 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 SPP geografia ZR II.1]

Przyjrzyj się uważnie i wypisz elementy zagospodarowania tego terenu służące wypoczynkowi ludzi.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 4 [SP przyroda II.2, III.1 SP geografia II.1 SPP geografia ZR II.1]

Oceń stan czystości wody w zbiorniku i jego otoczenia

woda w Bałtyku

otoczenie zbiornika

Zadanie 5 [SP geografia II.1 SPP ZP II.10 ZR II.1]

A. Pobierz próbkę wody ze zbiornika i określ:

zapach -

barwę -

B. Przelej próbkę wody przez filtr, obejrzyj przez lupę co się na nim osadziło. Zapisz wynik obserwacji.

.....

Zadanie 6 [SP geografia I.1, II.1 SPP geografia ZP I.2 i 3 ZR II.1]

Przy pomocy wybranej metody wyznacz główne kierunki świata, a następnie określ, jaki jest dziś kierunek wiatru. Czy jest on zgodny z przeważającym kierunkiem wiatru w Polsce?

Wyznaczony kierunek wiatru

Kierunek ten jest *zgodny/niezgodny* z przeważającym kierunkiem wiatrów w Polsce. (Jeśli jest niezgodny napisz, jaki kierunek wiatru przeważ w naszym kraju

Zadanie 7 [SP geografia II.1, III.7 SPP geografia ZR II.1 i 7]

Uwzględniając sposób zagospodarowania terenu oraz infrastrukturę napisz, jakie formy wypoczynku oraz aktywności fizycznej można, a których nie należy (m.in. ze względów bezpieczeństwa) uprawiać w Parku Wypoczynku Lisiniec.

Zalecane formy wypoczynku oraz aktywności fizycznej	Niezalecane formy wypoczynku oraz aktywności fizycznej
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Zadanie 8 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 SPP ZR II.1]

A. Przyjrzyj się uważnie niebu i określ stopień jego zachmurzenia. Użyj odpowiedniego symbolu do zapisu, zanotuj godzinę obserwacji.

Zachmurzenie

B. Określ rodzaj chmur.

.....

Zadanie 9 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II.1 i 5 SPP geografia ZP II.7]

Jakie ogólne wrażenie wywiera na Tobie ta okolica? Zaznacz odpowiedź:

A. korzystne

B. niekorzystne

Uzasadnij swój wybór.

.....
.....
.....
.....

Sylwia Brewczyńska, Bożena Dobosik

STANOWISKO 5 - park Lisiniec – Adriatyk i jego otoczenie

Zadanie 1 [SP przyroda II.1 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

A. Odszukaj na planie/mapie miasta miejsce, w którym się znajdujesz

B. Zorientuj plan/mapę

C. Podaj nazwę najbliższej ulicy

Zadanie 2 [SP przyroda II.3 SP geografia II.1 i 2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Korzystając z planu/mapy miasta oblicz długość zbiornika Adriatyk.

skala planu/mapy

długość zbiornika na planie/mapie

długość w terenie

Zadanie 3 [SP biologia I.1, III.1 SPP biologia ZP IV.1 ZR I.1]

Posługując się kluczem do oznaczenia roślin rozpoznaj i wypisz gatunki drzew i roślin wodnych znajdujących się w pobliżu.

DRZEWA -

.....

ROŚLINY WODNE -

.....

Zadanie 4 [SP przyroda III.1 SP geografia II.1 i 8]

Usiądź w wybranym miejscu. Przez 3-4 min. wsłuchaj się uważnie w otaczającą Cię przyrodę.

Zanotuj wszystkie dźwięki jakie usłyszałeś/aś

.....

.....

.....

Zadanie 5 [SP biologia SPP biologia ZR II.1, III.2 SP geografia II.1 SPP geografia ZR II.1]

Tabela –Zależność zawartości tlenu w wodzie od temperatury wody

t°C	tlen mg/l	t°C	tlen mg/l	t°C	tlen mg/l	t°C	tlen mg/l
0,0	14,16	8,0	11,47	16,0	9,56	24,0	8,25
0,5	13,97	8,5	11,3	16,5	9,46	24,5	8,18
1,0	13,77	9,0	11,19	17,0	9,37	25,0	8,11
1,5	13,59	9,5	11,06	17,5	9,28	25,5	8,05
2,0	13,40	10,0	10,92	18,0	9,18	26,0	7,99
2,5	13,22	10,5	10,87	18,5	9,10	26,5	7,92
3,0	13,05	11,0	10,80	19,0	9,01	27,0	7,86
3,5	12,87	11,5	10,55	19,5	8,93	27,5	7,81
4,0	12,70	12,0	10,43	20,0	8,84	28,0	7,75
4,5	12,54	12,5	10,31	20,5	8,76	28,5	7,69
5,0	12,37	13,0	10,20	21,0	8,68	29,0	7,64
5,5	12,22	13,5	10,09	21,5	8,61	29,5	7,58
6,0	12,06	14,0	9,98	22,0	8,53	30,0	7,53
6,5	11,91	14,5	9,87	22,5	8,46	30,5	7,47
7,0	11,76	15,0	9,76	23,0	8,38		
7,5	11,61	15,5	9,66	23,5	8,32		

A. Wykonaj 3 pomiary temperatury wody na różnej głębokości

 pomiar 1 -

 pomiar 2 -

 pomiar 3 -

B. Oblicz średnią temperaturę:

.....

C. Wykorzystując dane z tabeli, określ zawartość tlenu w zbiorniku Adriatyk oraz oceń jakość wody ze względu na warunki życia roślin i zwierząt.

.....
.....
.....
.....

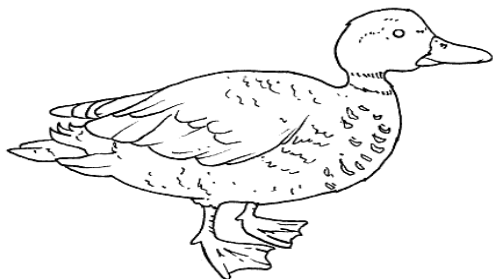
Zadanie 6 [SP biologia I.1 SPP biologia ZR I.1]

Rozpoznaj zaobserwowane gatunki zwierząt.

- Ryby
- Płazy
- Gady
- Owady
- Ptaki
- Ssaki
- Inne, np. stawonogi, mięczaki, pierścienice

Zadanie 7 [SP przyroda I.5, II.2 SP biologia I.3, III.2]

Na podstawie rysunku i własnej wiedzy wskaż cechy przystosowania ptaków do życia w środowisku wodnym:

- pióra -
-
- odnóża -
-
- dziób -
-

Zadanie 8 [SP geografia I.6, II.1 SPP geografia ZP I.5 ZR II.1]

A. Przeczytaj podaną poniżej definicję mikroklimatu.

Mikroklimat, klimat małego fragmentu powłoki ziemskiej (np. części stoku górskiego, jaskini, dzielnicy miasta), wyróżniający się wśród większego obszaru (gór, całego miasta i in.); kształtuje się na skutek odmiennych warunków fizycznych [...] danej części środowiska w stosunku do sąsiednich obszarów.

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/mikroklimat;3941281.html>

B. Na podstawie obserwacji i własnej wiedzy wymień czynniki warunkujące mikroklimat Parku Lisiniec.

.....
.....
.....

Zadanie 9 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 i 4 SPP geografia ZR II.1]

Na podstawie obserwacji i własnej wiedzy określ funkcje Parku Wypoczynkowego Lisiniec.

Funkcje -

Zadanie 10 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II.1 i 2 SPP geografia ZP II.1]

Znajdujesz się na północno-zachodnim brzegu Adriatyku.

A. Ustal, w którym kierunku należy pójść aby dotrzeć do ul. Wręczyckiej.....

B. Oblicz odległość, którą musisz pokonać.

Miejsce na obliczenia:

Zadanie 11 [SP geografia II.1, III.3 SPP ZP II.1, III.5 ZR II.1, III.5]

Wykonaj zadanie 7 ze stanowiska 1 (cmentarz św. Rocha)

Oceń i porównaj stan zanieczyszczenia atmosfery w obu miejscach.

.....
.....
.....

Zadanie 12 [SP geografia II.1, II.5, III.7 SPP geografia ZP II.5 ZR II.1 i 6]

Podaj po dwa argumenty za i przeciw zamieszkiwaniu w dzielnicy Lisiniec w pobliżu zbiornika Adriatyk np. na ul. Inowrocławskiej lub Toruńskiej

za

przeciw

Zadanie 13 [SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.7 ZR II.1] – wykonywane na trzech stanowiskach

A. Zakreśl słowa opisujące, jak odbierasz każde z tych miejsc:

Stanowisko 5	Stanowisko 6	Stanowisko 7
brudne	brudne	brudne
brzydkie	brzydkie	brzydkie
ciche	ciche	ciche
ciemne	ciemne	ciemne
ciepłe	ciepłe	ciepłe
czyste	czyste	czyste
groźne	groźne	groźne
hałaśliwe	hałaśliwe	hałaśliwe
jasne	jasne	jasne
ładne	ładne	ładne
naturalne	naturalne	naturalne
płaskie	płaskie	płaskie
przygnębiające	przygnębiające	przygnębiające
przyjazne	przyjazne	przyjazne
ruchliwe	ruchliwe	ruchliwe
sztuczne	sztuczne	sztuczne
spokojne	spokojne	spokojne

B. Dla każdego z nich uzasadnij co zdecydowało, że tak je odebrałeś(aś)

stanowisko 5

stanowisko 6

stanowisko 7

Sylwia Brewczyńska, Bożena Dobosik

STANOWISKO 6 - skrzyżowanie ul. Wręczyckiej i Wielkoborskiej

Zadanie 1 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Znajdujesz się przy budynku na ul. Wręczyckiej 111/115.

A. Wypisz jakie instytucje znajdują się w tym budynku.

.....

B. Na ścianie frontowej budynku umieszczony jest element dekoracyjny.

Jak nazywa się taka dekoracja i co ona przedstawia?

.....

C. Z czego została wykonana?

.....

D. Wyznacz współrzędne geograficzne punktu, w którym stoisz za pomocą mapy lub GPS.

dł. geograficznaszer. geograficzna

Zadanie 2 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Posługując się planem miasta Częstochowy wypisz kilka ulic, które dochodzą do ul. Wręczyckiej. Z czym związane są nazwy tych ulic?

Ulice

Nazwy tych ulic związane są z

.....

Zadanie 3 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Korzystając z planu miasta:

A. Odczytaj, w jakim kierunku od miejsca, w którym jesteś znajduje się:

Jasna Góra -

Cmentarz Komunalny -

Dzielnica Parkitka -

Park Wypoczynkowy Lisiniec -

B. Podaj jak zorientowana jest ulica Wręczycka.

.....

C. Pod jakim wezwaniem jest kościół przy ul Wręczyckiej?

.....

D. Podaj, którą ulicą najszybciej dojdiesz do Parku Wypoczynkowego Lisiniec.

.....

E. Wypisz z jakimi dzielnicami Częstochowy graniczy dzielnica Lisiniec.

.....

Zadanie 4 [SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1 i 8]

A. Posługując się planem lub mapą topograficzną miasta oblicz odległość w terenie między kościołem a skrzyżowaniem ul. Wręczyckiej z ul. św. Rocha.

odległość na planie/mapie cm

skala planu/mapy

Miejsce na obliczenia

odległość w terenie

B. Zakładając, że poruszasz się z prędkością 4 km/h podaj przybliżony czas pieszego przejścia tego fragmentu ul. Wręczyckiej

Miejsce na obliczenia

Zadanie 5 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Ulica Wręczycka jest jedną z ruchliwszych w Częstochowie. Na podstawie planu miasta lub własnej wiedzy podaj nazwy dwóch miejscowości, do których ona prowadzi.

.....

Zadanie 6 [SP geografia II.1 i 5 SPP geografia ZP II.5 i 8 ZR II.1 i 7]

A. Policz ile samochodów przejeżdża ul. Wręczycką w ciągu 5 minut. Określ godzinne natężenie ruchu w stronę centrum miasta oraz w stronę jego granicy.

Liczba samochodów w stronę centrum miasta.....

Godzinne natężenie.....

Liczba samochodów w stronę granicy miasta.....

Godzinne natężenie.....

B. Zakładając, że w ciągu 1 godziny jest podobne natężenie ruchu samochodowego oblicz liczbę samochodów przejeżdżających w tym czasie w podanych kierunkach.

Miejsce na obliczenia:

C. Oceń natężenie ruchu samochodowego w tej części Częstochowy.

.....

Zadanie 7 [SP II.1 i 2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Występujące w środowisku dźwięki niepożądane lub szkodliwe dla zdrowia człowieka określamy mianem hałasów. Najczęściej stosowaną miarą hałasu jest poziom dźwięku wyrażany w decybelach dB. Zakres spotykanych w środowisku poziomów dźwięku jest dość rozległy, począwszy od wartości progowych, tj. poziomu 0 dB, będących jeszcze w stanie wywołać u człowieka wrażenie słuchowe (próg słyszalności), po wartości powodujące fizyczne odczucie bólu - 130 dB (granica bólu). Hałas może wywierać niekorzystny wpływ na zdrowie człowieka, świat zwierzęcy i roślinny. Szkodliwość hałasu zależy od jego natężenia i częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania. Szkodliwość działania hałasu na organizm człowieka objawia się zmęczeniem, gorszą wydajnością nauki, trudnościami w skupieniu uwagi, zaburzeniami orientacji, drażliwością, podwyższeniem ciśnienia krwi, bólem i zawrotami głowy, czasowym lub trwałym uszkodzeniem słuchu. U małych dzieci hałas budzi duży niepokój, niepewność, zagubienie, powoduje płacz.

Źródło: www.eioba.pl/a2377/halas

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy oceń czy budynek szkolny przy ul. Wręczyckiej jest właściwie usytuowany. Ocenę uzasadnij dwoma argumentami.

Ocena:.....

.Argumenty.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8 [SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.10 ZR II.1]

A. Znajdujesz się w centrum dzielnicy Lisiniec. Rozejrzyj się uważnie i podaj na podstawie zdjęć cztery przykłady miejsc zaspokajających różne potrzeby mieszkańców (SP)

.....
.....
.....
.....

B. Podaj jakie usługi rozwinięte są w tej części Lisinca. Dla każdego rodzaju dopisz jeden przykład (SPP).

Rodzaj usług	Przykład

Zadanie 9 rozwiąż korzystając z rozkładu jazdy MPK – przystanek ul. Łęczycka (kierunek Raków Dworzec PKP, Archiwum Państwowe lub Dworzec PKS)

Zadanie 9 [SP geografia II. 1 i 2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Umówiłeś się z kolegą na placu Biegańskiego o godzinie 14.00. Korzystając z rozkładu jazdy autobusów sprawdź, o której godzinie musisz odjechać i którym autobusem aby zdążyć na spotkanie?

Autobus nr Godzina odjazdu

Zadanie 10 [SP przyroda II.1 i 8 SP geografia II.1, III.5 i 7 SPP geografia ZP II.5 ZR II.1 i 6, III.5]

A. Scharakteryzuj zabudowę miejsca, w którym się znajdujesz. Określ przypuszczalny wiek domów i rodzaj zabudowy.

Wiek domów

Rodzaj zabudowy

B. W miejscu, w którym się znajdujesz, można zaobserwować chaos reklamowy i budowlany.

Wymień przykładowe obiekty powodujące taki stan.

.....
.....

Zadanie 11 [SP geografia II.1 i 5, III.8 SPP geografia ZP II.5 i 7 ZR II.1 i 5]

A. Przedstaw plusy i minusy mieszkania w tej części Częstochowy.

Plusy.....

.....
.....

Minusy

.....
.....

B. Na podstawie własnych obserwacji zaprojektuj zmiany służące poprawie warunków życia lokalnej społeczności.

.....
.....
.....
.....

Bożena Dobosik

STANOWISKO 7 - Cmentarz Komunalny i jego otoczenie

Zadanie 1 [SP przyroda II.1, II.6 SP geografia II.1 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Znajdujesz się przy wejściu na Cmentarz Komunalny w Częstochowie. Zorientuj mapę (plan) za pomocą kompasu lub wybranych obiektów. Korzystając z mapy (planu miasta) określ w jakim kierunku od tego miejsca położone są:

- A. Twoje miejsce zamieszkania
- B. Twoja szkoła
- C. Jasna Góra
- D. Dworzec PKP Częstochowa Osobowa

Zadanie 2 [SP geografia II.1 SPP geografia ZR II.1]

Rozejrzyj się uważnie i podaj z jakich usług mogą skorzystać przybywający tu ludzie.

.....
.....

Zadanie 3 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 i 2]

Podaj dokładny adres Cmentarza Komunalnego

.....

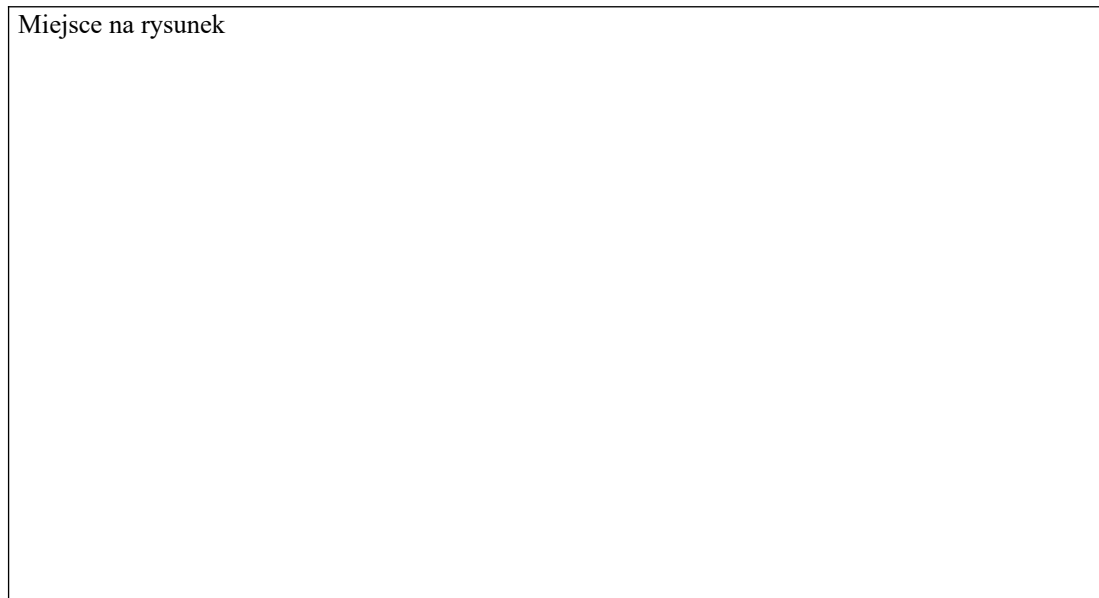
Zadanie 4 [SP przyroda II.1 SP geografia II.1 i 8 SPP geografia ZP I.1 ZR I.1, II.1]

Wejdź na teren Cmentarza Komunalnego.

A. Opisz lub naszkicuj jego wygląd

.....
.....
.....
.....
.....

Miejsce na rysunek

B. Rozpoznaj z jakich skał wykonane są nagrobki (SPP)

.....

Zadanie 5 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1, III.7]

Podejdz do widocznego w krajobrazie cmentarza schronu bojowego, przy którym znajduje się tablica informacyjna.

A. Podaj, który obiekt na szlaku „Reduta Częstochowa 1939” znajduje najbliżej:

Twojego domu

Twojej szkoły

B. Na podstawie informacji na tablicach uzupełnij zdania

1. Walki w obronie wzgórza 296,6 miały miejsce
2. Uczestniczyli w nich żołnierze
3. Żołnierze, którzy zginęli w obronie Częstochowy we wrześniu 1939 r. pochowani są

C. W pobliżu schronu są dwa zbiorowe groby. Podaj kto jest w nich pochowany.

Zadania 6-7 rozwiąż w oparciu o rozkłady jazdy MPK – linia 29 i 31

Zadanie 6 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Na podstawie rozkładu jazdy MPK linii 29 uzupełnij zdania:

- A. Najwcześniej pierwszy autobus MPK w kierunku Promenady Niemena odjeżdża w, bo o godz.
- B. Ostatni autobus w niedziele i święta do centrum miasta odjeżdża o godz.

Zadanie 7 [SP przyroda II.3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1]

Przyjechałeś (aś) autobusem MPK w dniu Wszystkich Świętych na Cmentarz Komunalny o godz. 9.33. O której powinieneś stąd odjechać, aby być na Placu Pamięci Narodowej około godz. 12?

Zadanie 8 [SP przyroda II.1 i 3 SP geografia II.2 SPP geografia ZP II.1 ZR II.1]

Przejdź z cmentarza w kierunku północnym do położonego przy ul. Radomskiej (na wysokości parkingu) kolejnego schronu położonego na wzgórzu 296,6.

A. Zlokalizuj miejsce, w którym jesteś na mapie/planie miasta.

B. Na podstawie tablicy informacyjnej podaj:

- a. pierwotne przeznaczenie obiektu
- b. kto i kiedy prowadził w tym rejonie walkę
- c. kto odrestaurował ten obiekt oraz jego otoczenie

Zadanie 9 [SPP geografia ZP I.1 i 4 ZR I.1 i 2, II.1]

Schron znajduje się na niewielkim wzniesieniu. Na podstawie obserwacji m.in. skał go budujących oraz własnej wiedzy zaznacz poprawną odpowiedź.

Wzniesienie to jest fragmentem

- A. wydmy
- B. moreny czołowej
- C. stożka napływowego
- D. ozu

Zadanie 10 [SP geografia SPP geografia ZP ZR]

„Azymut to kąt między określonym kierunkiem na ziemi a kierunkiem północy, mierzony od północy zgodnie z ruchem wskazówek zegara.”

[<https://sjp.pwn.pl/sjp/azymut;2551453.html>]

Wybierz wyraźnie widoczny w krajobrazie obiekt i wyznacz na niego azymut.

Obiekt:

Azymut:

Zadanie 11 [SP biologia I.1, III.1 SPP biologia ZP IV.1 ZR I.1, IV.1]

Przyjrzyj się uważnie roślinności rosnącej w otoczeniu schronu.

A. Czy zachodzi w tym miejscu proces sukcesji? (SPP) TAK NIE

Uzasadnij swój wybór.

.....
.....

B. Posługując się kluczem do oznaczania roślin i/lub własną wiedzą zaznacz z podanych te, które tu rosną.

- A. brzoza,
- B. dziewanna,
- C. grochodrzew akacjowaty,
- D. głóg,
- E. krwawnik,
- F. klon,
- G. macierzanka,
- H. piołun,
- I. szczotlicha siwa,
- J. wrotycz.

Zadanie 12 [SP przyroda I.6 i II.1 SP geografia II.1 i 6 SPP geografia ZP II.7, III.7 ZR II.1, 5 i 6]

Wpisz lub narysuj w odpowiednie „okna” jak wygląda otoczenie Cmentarza Komunalnego obecnie i jak przypuszczalnie będzie wyglądało za 20 lat.

„dzis”	„jutro”

Bibliografia:

1. Haładaj T. *Portret ulicy św. Rocha*, <http://miasta.gazeta.pl/czestochowa>
2. Jakubowski Z., *Częstochowskie opowieści*, WSP Częstochowa 1993
3. Sętowski J. (red) *Cmentarz św. Rocha w Częstochowie. Przewodnik biograficzny*, Częstochowa 2012,
4. Sętowski J., *Cmentarz ewangelicko-augsburski w Częstochowie. Przewodnik biograficzny*, Częstochowa 2006
5. Skiba J. (red.) *Spacerownik po Częstochowie*, AGORA SA
6. Snoch B., *Mała encyklopedia Częstochowy*, Towarzystwo Przyjaciół Częstochowy, Częstochowa 2002
7. Snoch B., *Almanach Częstochowy - Mały Leksykon Miasta*, Towarzystwo Przyjaciół Częstochowy, Częstochowa, 1995
8. Zwoliński M., *Przewodnik po Częstochowie*, Częstochowa 1997
9. Zygmunt J. (red) *Przyroda Częstochowy stanowiska przyrodnicze według dzielnic 2010-2019* www.czestochowa.pl/przyroda
10. <https://encyklopedia.czestochowa.pl>

PRZYRODA (Dz.U. z 2017 r poz.356)

Cele kształcenia - wymagania ogólne

I. Wiedza.

1. Opanowanie podstawowego słownictwa przyrodniczego (biologicznego, geograficznego, z elementami słownictwa fizycznego i chemicznego).
2. Poznanie różnych sposobów prowadzenia obserwacji i orientacji w terenie.
3. Poznanie planów i map jako źródeł informacji geograficznych.
4. Poznanie układów budujących organizm człowieka (kostny, oddechowy, pokarmowy, krwionośny, rozrodczy, nerwowy).
5. Poznanie przyrodniczych i antropogenicznych składników środowiska, rozumienie prostych zależności między tymi składnikami.
6. Poznanie cech i zmian krajobrazu w najbliższej okolicy szkoły.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

1. Prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie w tym korzystanie z różnych pomocy: planu, mapy, lupy, kompasu, taśmy mierniczej, lornetki itp.
2. Wykonywanie obserwacji i doświadczeń zgodnie z instrukcją (słowną, tekstową i graficzną), właściwe ich dokumentowanie i prezentowanie wyników.
3. Analizowanie, dokonywanie opisu, porównywanie, klasyfikowanie, korzystanie z różnych źródeł informacji (np. własnych obserwacji, badań, doświadczeń, tekstów, map, tabel, fotografii, filmów, technologii informacyjno-komunikacyjnych).
4. Wykorzystanie zdobytej wiedzy o budowie, higienie własnego organizmu w codziennym życiu.
5. Stosowanie zasad dbałości o własne zdrowie, w tym zapobieganie chorobom.
6. Wskazywanie przystosowań organizmów do środowiska życia i zdobywania pokarmu.
7. Dostrzeganie zależności występujących między poszczególnymi składnikami środowiska przyrodniczego, jak również między składnikami środowiska a działalnością człowieka.

III. Kształtowanie postaw - wychowanie.

1. Uważne obserwowanie zjawisk przyrodniczych, dokładne i skrupulatne przeprowadzenie doświadczeń, posługiwanie się instrukcją przy wykonywaniu pomiarów i doświadczeń, sporządzanie notatek i opracowywanie wyników.
2. Dostrzeganie wielostronnej wartości przyrody w integralnym rozwoju człowieka.
3. Właściwe reagowanie na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu.
4. Doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie.
5. Rozwijanie wrażliwości na wszelkie przejawy życia.
6. Doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole.
7. Przyjmowanie postaw współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego przez:
 - 1) właściwe zachowania w środowisku przyrodniczym;
 - 2) współodpowiedzialność za stan najbliższej okolicy;
 - 3) działania na rzecz środowiska lokalnego;
 - 4) wrażliwość na piękno natury, a także ładu i estetyki zagospodarowania najbliższej okolicy;
 - 5) świadome działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony przyrody.

GEOGRAFIA – szkoła podstawowa (Dz.U. z 2017 r poz.356)

Cele kształcenia - wymagania ogólne

I. Wiedza geograficzna.

1. Opanowanie podstawowego słownictwa geograficznego w celu opisywania oraz wyjaśniania występujących w środowisku geograficznym zjawisk i zachodzących w nim procesów.
2. Poznanie wybranych krajobrazów Polski i świata, ich głównych cech i składników.
3. Poznanie głównych cech środowiska geograficznego Polski, własnego regionu oraz najbliższego otoczenia - "małej ojczyzny", a także wybranych krajów i regionów Europy oraz świata.
4. Poznanie zróżnicowanych form działalności człowieka w środowisku, ich uwarunkowań i konsekwencji oraz dostrzeganie potrzeby racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody.
5. Rozumienie zróżnicowania przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego świata.
6. Identyfikowanie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz związków i zależności w środowisku geogr w skali lokalnej, regionalnej i globalnej.
7. Określanie prawidłowości w zakresie przestrzennego zróżnicowania warunków środowiska przyrodniczego oraz życia i różnych form działalności człowieka.
8. Integrowanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą społeczno-ekonomiczną i humanistyczną.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

1. Prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie, analizowanie pozyskanych danych i formułowanie wniosków na ich podstawie.
2. Korzystanie z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, diagramów, danych statystycznych, tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.
3. Interpretowanie map różnej treści.
4. Określanie związków i zależności między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego, formułowanie twierdzenia o prawidłowościach, dokonywanie uogólnień.
5. Ocenianie zjawisk i procesów społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata.
6. Stawianie pytań, formułowanie hipotez oraz proponowanie rozwiązań problemów dotyczących środowiska geograficznego.
7. Podejmowanie nowych wyzwań oraz racjonalnych działań prośrodowiskowych i społecznych.
8. Rozwijanie umiejętności percepcji przestrzeni i wyobraźni przestrzennej.
9. Podejmowanie konstruktywnej współpracy i rozwijanie umiejętności komunikowania się z innymi.
10. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym.

III. Kształtowanie postaw.

1. Rozpoznawanie swoich predyspozycji i talentów oraz rozwijanie pasji i zainteresowań geograficznych.
2. Łączenie racjonalności naukowej z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości.
3. Przyjmowanie postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania.
4. Rozwijanie w sobie poczucia tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej.
5. Kształtowanie poczucia dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej).
6. Kształtowanie pozytywnych - emocjonalnych i duchowych - więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią.
7. Rozwijanie zdolności percepcji najbliższego otoczenia i miejsca rozumianego jako "oswojona" najbliższa przestrzeń, której nadaje pozytywne znaczenia.
8. Rozwijanie postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno-kulturowego i gospodarczego "małej ojczyzny", własnego regionu i Polski.

9. Przełamywanie stereotypów i kształtowanie postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości.

GEOGRAFIA – szkoła ponadpodstawowa ZP (Dz.U. z 2018 r poz.467)

I. Wiedza geograficzna.

1. Poznawanie terminologii geograficznej.
2. Zaznajomienie z różnorodnymi źródłami i metodami pozyskiwania informacji geograficznej.
3. Poznanie zróżnicowania środowiska geograficznego, głównych zjawisk i procesów geograficznych oraz ich uwarunkowań i konsekwencji.
4. Poznanie podstawowych relacji między elementami przestrzeni geograficznej (przyrodniczej, społeczno-gospodarczej i kulturowej) w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.
5. Rozumienie prawidłowości w zakresie funkcjonowania środowiska geograficznego oraz wzajemnych zależności w systemie człowiek - przyroda.
6. Rozumienie zasad racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody i zachowania dziedzictwa kulturowego.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

1. Korzystanie z planów, map fizycznogeograficznych i społeczno-gospodarczych, fotografii, zdjęć lotniczych i satelitarnych, rysunków, wykresów, danych statystycznych, tekstów źródłowych, technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz geoinformacyjnych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.
2. Interpretowanie treści różnych map.
3. Identyfikowanie relacji między poszczególnymi elementami środowiska geograficznego (przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego).
4. Formułowanie twierdzeń o podstawowych prawidłowościach dotyczących funkcjonowania środowiska geograficznego.
5. Ocenianie zjawisk i procesów politycznych, społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata.
6. Przewidywanie skutków działalności gospodarczej człowieka w środowisku geograficznym.
7. Krytyczne, odpowiedzialne ocenianie przemian środowiska przyrodniczego oraz zmian społeczno-kulturowych i gospodarczych w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.
8. Wykonywanie obliczeń matematycznych z zakresu geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej w celu wnioskowania o zjawiskach i procesach geograficznych.
9. Rozwijanie umiejętności komunikowania się i podejmowania konstruktywnej współpracy w grupie.
10. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

III. Kształtowanie postaw.

1. Rozwijanie zainteresowań geograficznych, budzenie ciekawości świata.
2. Docenianie znaczenia wiedzy geograficznej w poznawaniu i kształtowaniu przestrzeni geograficznej.
3. Dostrzeganie aplikacyjnego charakteru geografii.
4. Podejmowanie refleksji nad pięknem i harmonią świata przyrody, krajobrazów przyrodniczych i kulturowych oraz osiągnięciami cywilizacyjnymi ludzkości.
5. Rozumienie potrzeby racjonalnego gospodarowania w środowisku geograficznym zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, ochrony elementów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz konieczności rekultywacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

6. Przyjmowanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej.
7. Kształtowanie więzi emocjonalnych z najbliższym otoczeniem, regionem oraz krajem ojczystym.
8. Kształtowanie postawy zrozumienia i szacunku dla tradycji, kultury i osiągnięć cywilizacyjnych Polski, własnego regionu i społeczności lokalnej oraz dla ludzi innych kultur i tradycji.
9. Przelamywanie stereotypów i kształtowanie postaw solidarności, szacunku i empatii wobec Polaków oraz przedstawicieli innych narodów i społeczności.

GEOGRAFIA – szkoła ponadpodstawowa ZR (Dz.U. z 2018 r poz.467)

Cele kształcenia - wymagania ogólne dla zakresu rozszerzonego obejmują również wymienione wyżej cele dla zakresu podstawowego.

I. Wiedza geograficzna.

1. Rozumienie specjalistycznych pojęć i posługiwanie się terminami geograficznymi.
2. Rozszerzenie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawisk oraz charakteru i dynamiki procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.
3. Identyfikowanie sieci powiązań przyrodniczych, społecznych, kulturowych, gospodarczych i politycznych w przestrzeni geograficznej.
4. Zaznajomienie z geoinformacyjnymi narzędziami analizy danych geograficznych.
5. Rozumienie możliwości wykorzystania technologii geoinformacyjnych w poznawaniu świata i identyfikowaniu złożonych problemów środowiska geograficznego.
6. Integrowanie wiedzy przyrodniczej, społecznej, ekonomicznej i humanistycznej.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

1. Prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie, opracowanie i prezentacja wyników, analizowanie pozyskanych danych oraz formułowanie wniosków na ich podstawie.
2. Analizowanie i wyjaśnianie zjawisk i procesów geograficznych oraz zróżnicowania przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego świata.
3. Wykonywanie podstawowych map z wykorzystaniem narzędzi GIS.
4. Formułowanie twierdzeń o prawidłowościach dotyczących funkcjonowania środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz wzajemnych zależności w systemie przyroda - człowiek - gospodarka.
5. Stawianie pytań, formułowanie i weryfikacja hipotez oraz proponowanie rozwiązań problemów dotyczących środowiska geograficznego.
6. Kształtowanie umiejętności wieloaspektowego postrzegania przestrzeni i wyobraźni przestrzennej.
7. Waloryzowanie zjawisk i procesów przyrodniczych oraz wartościowanie zachowań i działalności człowieka w środowisku geograficznym.
8. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w analizie i ocenie przemian przestrzeni geograficznej.
9. Prognozowanie przemian zachodzących w środowisku przyrodniczym i społeczno-gospodarczym.
10. Wykorzystanie narzędzi GIS w analizie i prezentacji danych przestrzennych.
11. Analizowanie zjawisk i współzależności zachodzących w środowisku geograficznym z wykorzystaniem różnych map ogólnogeograficznych i tematycznych.

III. Kształtowanie postaw.

1. Rozwijanie dociekliwości poznawczej, ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna.
2. Kształtowanie przekonania o użyteczności edukacji geograficznej dla osobistego rozwoju człowieka oraz aktywności społecznej.
3. Rozumienie pozautilitarnych wartości elementów środowiska geograficznego i krajobrazów.
4. Docenianie znaczenia dóbr kultury i zasobów przyrody w życiu człowieka, rozumienie konieczności

racjonalnego ich użytkowania i ochrony.

5. Rozwijanie poczucia odpowiedzialności za stan i jakość środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszły rozwój społeczno-kulturowy i gospodarczy własnego regionu, Polski i świata.

6. Uważliwienie na wartość i znaczenie cennych obiektów przyrodniczych i kulturowych, należących do dziedzictwa lokalnego, regionalnego, narodowego i ponadnarodowego.

7. Przekonanie o potrzebie odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim na rzecz rozwoju lokalnego, regionalnego oraz Polski.

8. Rozumienie potrzeby tworzenia równych szans w rozwoju społecznym i gospodarczym dla różnych obszarów w Polsce i na świecie oraz konieczności stosowania zasady pomocniczości.